

СВІТОВЕ ГОСПОДАРСТВО І МІЖНАРОДНІ ЕКОНОМІЧНІ ВІДНОСИНИ

І. Є. Журба,
кандидат географічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів і кредиту
Хмельницького інституту соціальних технологій
Університету "Україна"

УДК 330

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІКИ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

Досліджено сучасні тенденції формування засад економічної природи транскордонного співробітництва. Обґрунтовано, що базовими категоріями економічної природи є оптимум Парето, економічне ядро та економічна рівновага. Визначальними складовими формування соціально-економічної природи транскордонного співробітництва є також дифузійно-втягуюча інтеграція, євроінтеграція, а також коопетиція та транскордонне співробітництво. Здійснено спробу показати практичне значення, місце та роль економічної природи транскордонного співробітництва і його вплив на трансформаційні процеси на прикордонних територіях.

Ключові слова: міжнародні економічні відносини, інтеграційні процеси, дифузійно-втягуюча інтеграція, євроінтеграція, оптимум Парето, економічне ядро, економічна рівновага, коопетиція, транскордонне співробітництво, синергетика.

В умовах розширення та поглиблення євроінтеграційних процесів відбувається швидкий процес економічної взаємодії та взаємозв'язку між країнами через прикордонні регіони як найбільш ефективний засіб міжнародних економічних відносин. У зв'язку з масштабним розширенням ЄС на Схід і формуванням нового кордону між ЄС та Україною, на початку XXI ст. змінюється і формат співпраці як держав, так і прикордонних регіонів.

Зазначимо, що сучасні наукові дослідження транскордонного співробітництва здійснює низка вітчизняних науковців, зокрема В. Будкін, З. Герасимчук, М. Мікула, В. Макогон та ін. Проте багато питань як теоретичного, так і прикладного змісту є малодослідженими, зокрема економічна природа цього явища.

В умовах бігравітаційних інтеграційних процесів країн Східної Європи потрібно обґрунтувати науково-методологічні засади трансформаційних явищ транскордонної співпраці та обґрунтування ефективності її подальшого розвитку. Велика увага науковців, які досліджують транскордонне співробітництво акцентується на прикладних засадах прикордонної співпраці, в меншій мірі — приділяється

дослідженню науково-теоретичним категоріям та економічній природі цього явища. Автор статті спробував обґрунтувати та викристалізувати структурно-логічну схему економічної природи транскордонної співпраці.

Метою статті є обґрунтування засад економічної природи транскордонного співробітництва. Виходячи із зазначеної мети, були визначені такі **завдання**: дослідити складові частини економічної співпраці транскордонних регіонів; визначити та проаналізувати сучасну парадигму транскордонного співробітництва — коопетицію; дослідити транскордонне співробітництво як початкову ланку інтеграційних процесів, основою яких є дифузійно-втягуюча інтеграція; довести, що макроекономічною основою транскордонного співробітництва є оптимум Паретто; довести та обґрунтувати Основний суспільно-трансформаційний генетичний закон.

Основою транскордонного співробітництва є процес створення зв'язків та договірних відносин у прикордонних зонах з метою пошуку рішень для спільних та ідентичних проблем. Суть транскордонного співробітництва полягає у тому, що два суміжні прикордонні регіони співпрацюють у процесі розробки планів та вибору пріоритетів розвитку, а не працюють окремо, а потім узгоджують плани розвитку за окремими заходами. Транскордонна співпраця полягає у тому, щоб у діалозі в усіх сферах життя були задіяні всі соціальні групи населення та адміністративні органи [1; 2].

Визначимо складові економічної природи транскордонного співробітництва, першим таким поняття є коопетиція [3, с. 43–44]. Варто зауважити, що сучасна модель функціонування світового господарства та міжнародних економічних відносин формується на засадах **коопетиції** — парадигмі транскордонного економічного розвитку.

Згідно з концепцією коопетиції розвиток опирається на одночасній конкуренції та кооперації, у процесах якої беруть участь різні суб'єкти, наприклад, підприємства, громадські організації, наукові установи, центральна та місцева влада. Тематику коопетиції можемо розглядати у різних аспектах. У теперішній час за умови розвитку європейської інтеграції звертається увага на зростання ролі міжнародної та транскордонної співпраці регіонів. У цьому контексті можна стверджувати, що регіональний і транскордонний економічний розвиток є результатом, з одного боку, конкуренції, пов'язаної із суперництвом, а з іншого — кооперації, що складається зі співпраці та інтеграції в різних сферах. Посеред цих елементів найвагомішою часто вважається кооперація.

Іншою складовою природи транскордонного співробітництва є економічна інтеграція транскордонних регіонів. Концептуальною основою транскордонного співробітництва в умовах розширення ЄС є економічна інтеграція транскордонних регіонів України. Зазначимо, що це співробітництво є лабораторією по адаптації до чинного законодавства, рівня життя, продуктивності праці та стандартів якості країн ЄС.

Поглиблення міжнародного поділу праці в умовах глобалізації та інтеграції світової економіки, вирішення проблеми забезпечення взаємовигідної співпраці транскордонних регіонів у межах світогосподарської системи і вибору найбільш ефективного способу залучення транскордонних регіонів України в інтеграційні зв'язки є об'єктивно необхідним.

Здійснюючи аналіз оцінки наявного теоретичного і практичного досвіду в транскордонному регіональному розвитку, можна сформулювати нову парадигму як сукупність теоретичних положень і основоположних принципів транскордонного регіонального розвитку (рис. 1).

Рис. 1. Сучасна парадигма транскордонного регіонального розвитку

Зауважимо, що у цьому контексті транскордонний регіон виступає як:

- а) частина світового економічного простору, що має ресурсну базу і певну свободу дій з включення в світову економіку;
- б) самодостатня одиниця в народногосподарському комплексі країни, наділена певними правами і відповідальністю;
- в) суб'єкт народногосподарського комплексу країни, що акумулює сучасні технології регіонального управління з метою досягнення якнайкращої структури валового регіонального продукту;
- г) частина національної інноваційної системи, що забезпечує реалізацію її цільових показників і напрямів.

У табл. 1 представлено особливості прояву інтеграційних процесів на міжрегіональному і транскордонному рівнях [4].

Економічна теорія виділяє сутнісні сторони взаємозв'язаних понять — “зв'язок”, “відносини”, “співробітництво” та співвідносить їх з реаліями складних процесів виробництва, здійснюваного в різні періоди розвитку суспільства. “Зв'язок” і “відносини”, по суті, є тотожними. Проте є відмінності, що характеризують їх як співвідношення загального і приватного.

Слід вважати інтеграційні зв'язки більш ширшим поняттям, що охоплює всілякі види діяльності у сфері реальної економіки. Вони передують створенню інтеграційних відносин і є їх основою в інтегрованому процесі.

Таблиця 1

Характерні ознаки інтеграційних процесів
на міжрегіональному та транскордонному рівнях

Типи інтеграційних зв'язків	Міжрегіональний рівень	Транскордонний рівень
1. Економічні, зокрема: 1.1. Розвиток виробничо-економічних зв'язків	Між регіонами України	Інвестиційні процеси, створення спільних підприємств
1.2. Розвиток торгових зв'язків	Міжрегіональні зв'язки	Зовнішньоекономічні торгові зв'язки
1.3. Створення, розвиток загальних ланок, об'єктів інфраструктури	Залізничних, автомобільних доріг, нафтогазопроводів, енергетичних мереж, комунікацій зв'язку міжрегіонального значення	Залізничних, автомобільних доріг, нафтогазопроводів, енергетичних мереж, комунікацій зв'язку міжнародного значення
1.4. Розвиток перевезень вантажів і пасажирів	Залізничних, морських, річкових, авіаційних, автомобільних міжрегіонального значення	Залізничних, морських, річкових, авіаційних, автомобільних міжнародного значення
1.5. Розвиток об'єктів ринкової інфраструктури	Торгових центрів, валютних бірж, банків і їх філій, інформаційних і виставкових центрів, що виконують міжрегіональні функції	Торгових центрів, валютних бірж, банків і їх філій, інформаційних і виставкових центрів, що виконують міжнародні функції
1.6. Розвиток важливих міжрегіональних проектів	—	—
2. Гуманітарні зв'язки	Внутрішній туризм, спортивно-культурні, науково-технічні, інформаційні обміни	Міжнародний туризм, спортивно-культурні, науково-технічні, інформаційні обміни
3. Екологічні зв'язки	Розвиток ланок екологічного моніторингу, формування загальних територій, що особливо охороняються, комісії, експедиції та інші зв'язки міжрегіонального значення	Розвиток ланок екологічного моніторингу, формування загальних територій, що особливо охороняються, комісії, експедиції та інші зв'язки міжнародного значення
4. Формування і розвиток регіональних асоціацій і їх організаційних структур	—	—

Наступною складовою економічної природи транскордонного співробітництва є початкова ланка інтеграції — ми її обґрунтовуємо як дифузійно-втягуючу інтеграцію. Отже, виходячи із вищесказаного, можна довести, що серед головних наукових теорій, що обґрунтовують трансформацію транскордонного співробітництва, є, по-перше, це дифузійно-втягуюча інтеграція, де автор у своєму дослідженні обґрунтував, що транскордонне співробітництво є початковою ланкою *дифузійно-втягуючої інтеграції* на найнижчому євроінтеграційному рівні в системі *“регіональна інтеграція — інтеграція сусідніх країн — прикордонна інтеграція — дифузійно-втягуюча інтеграція”*. Вона виникає внаслідок ініціативи “знизу”, але одночасно є складовим елементом створюючого “зверху” нового європейського устрою. Транскордонне співробітництво через свої організаційно-функціональні структури — євро регіони, а також дифузійно-втягуючу інтеграцію повинні стати кроком на шляху об'єднання Європи. Дифузійно-втягуюча інтеграція впливає на координацію дій на прикордонних, розвиток євро регіонів. Для створення бази

кооперації вона намагається залучити до ідеї транскордонного співробітництва усі можливі інституції: парламенти, адміністрації, союзи, товариства, церкву, політичні партії, профспілкові об'єднання, торгові дома, університети та школи тощо. Спробуємо показати механізм функціонування *дифузійно-втягуючої інтеграції* [5].

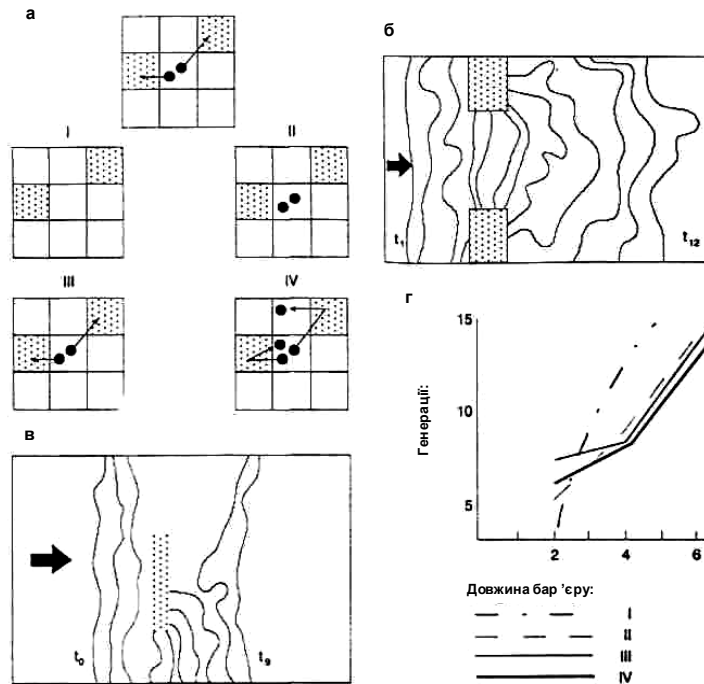

Рис. 2. Типи бар'єрів і рух хвиль дифузії

Згідно з термінологією американського вченого Р. Юїлла (R. Yuilla, 1965), який спирається на ідеї хвиль дифузії Т. Хегерстранда, і при використанні відповідних математичних методів (симуляційного методу Монте-Карло) автор розробив теорію дифузійно-втягуючої інтеграції, де ми можемо спостерігати рух товарів, послуг, капіталу та трудових ресурсів через кордон (рис. 2). На рис. 2 а зображена дев'ятиклітинна решітка з:

- 1) бар'єрними клітинами (покриті штрихом);
- 2) клітинами, позначеними жирними крапками, передавальними клітинами;
- 3) стрілками, що вказують напрям дифузії. Чотири типи бар'єрних клітин розглянуто у порядку зменшення їхньої блокувальної дії [5; 2]. Він досліджує функції різних типів бар'єрів, у тому числі державних кордонів, і виділяє:

— тип I — бар'єр суперабсорбуючий — поглинає всю інформацію, не сприяє чотирьом названим вище економічним свободам, не впливаючи на джерело трансмісії, або експортера;

— тип II — бар'єр абсорбуючий — частково поглинає інформацію, впливає на частковий рух товарів, капіталу, трудових ресурсів, не впливаючи на джерело трансмісії;

— тип III — бар'єр рефлексуючий (відштовхуючий) — не поглинає інформації, але дозволяє одночасно приймати нову інформацію;

— тип IV — бар'єр відхиляючий (ретранслятор) — не поглинає інформацію, але направляє її до найближчого доступного місця.

Названі вище типи бар'єрів ми покажемо на рис. 2 а.

На рис. 2 б зображено поширення лінійної дифузійної хвилі через отвір у стовпоподібному бар'єрі, де темп вирівнювання, тобто кількість генерацій $t_0, t_1, \dots, t_n$, фіксувався для різних типів бар'єрів і ширини отвору.

Тут форма фронту хвилі була відновлена аж на одинадцятій генерації (t_{11}). Інший варіант стовпоподібного бар'єру показаний на рис. 2 в, де дифузійна хвиля огинає бар'єр і відновлюється після дев'яти генерацій. Тут темп вирівнювання прямо пов'язаний як з довжиною, так і з типом бар'єра. Крива для суперабсорбувального бар'єра (перший тип) різко відрізняється від кривих трьох інших типів (рис. 2 г).

Крім запізнень у дифузії інформації, руху товарів, капіталу, трудових ресурсів, викликаних кордонами-бар'єрами, існують запізнення у *присвоєнні (адаптації)* вже отриманої інформації та названих вище ресурсів. Ці проблеми розкриті у працях П. Гаггета (P. Hagget, 1972) [4; 5].

Виявлено, що дифузійно-втягуюча інтеграція має певні просторові і часові закономірності (рис. 3). Зокрема часові закономірності можна простежувати, якщо зазначити на рисунку кількість суб'єктів підприємницької діяльності, фізичних осіб, які мали здатність придбати або реалізувати через кордон товари, послуги, капітал в окремих генераціях. Ці числа на початку зростають повільно. З часом із зростанням джерел кількість тих, які отримують товари, послуги, капітал, збільшується, а наприкінці знову сповільнюється.

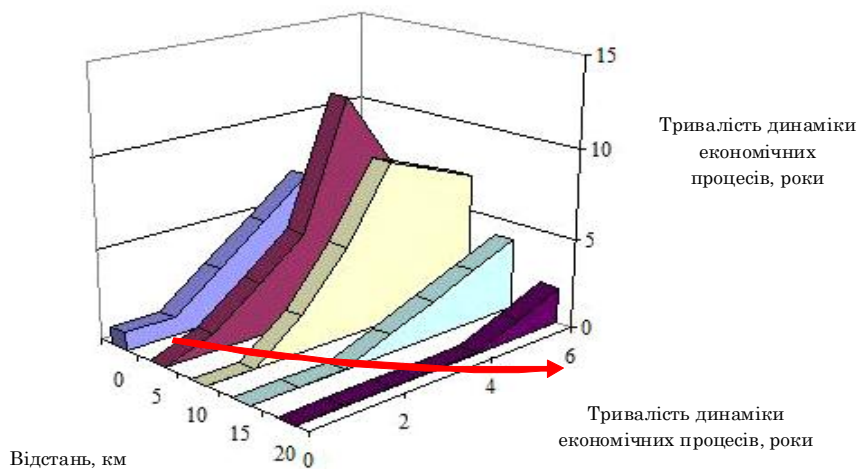

Рис. 3. Зміни характеру хвиль дифузії

Що стосується просторових вимірів дифузійно-втягуючої інтеграції, то вона спочатку найбільше поширюється біля центру прикордонного простору. Далі біля цього центру вона зменшується, але зростає зі збільшенням відстані від початкового джерела. Наприкінці зростання передачі та розповсюдження товарів, послуг, капіталу в усіх частинах прикордонного простору є більш-менш рівномірними. Ці три фази процесу дифузійно-втягуючої інтеграції називаються відповідно початковою, поширенням і згущенням.

Беручи до уваги різні типи бар'єрів, досліджується їх вплив на руйнування хвиль лінійної дифузії, час їх повернення до початкового стану (відтворення); в першому випадку хвиля дифузії після проходження через отвір у бар'єрі (дослідження

отворів різної ширини) досягала нормального стану в часі біля одинадцяти генерацій (рис. 2 б), в іншому — при встановленні бар'єрів на шляху дифузії, так, щоб хвиля змушена була його обійти (рис. 2 в), — час відтворення був коротшим, а гребінь хвилі відтворювався після 9-ти генерацій. Швидкість відтворення хвилі дифузії, як виявилось із проведених досліджень, залежить від двох чинників — типу та довжини бар'єра (рис. 2 г). Як бачимо, на рис. 2 г крива суперабсорбуючого бар'єру є звичайно іншою, аніж крива трьох початкових типів бар'єра. Використання ідеї Юїлла (*Yuilla*) про симуляційну модель дифузії інновацій вказує на великі можливості його застосування в дослідженні впливу різних бар'єрів. Автором використана ця ідея для створення концепції дифузійно-втягуючої інтеграції, яка пояснює механізм функціонування кордону як бар'єра, а також виникнення транскордонного співробітництва та утворення початкового етапу інтеграції.

У системному аналізі транскордонного співробітництва, а також дифузійно-втягуючої інтеграції автор доводить, що найголовнішу роль при цьому відіграють три фундаментальні поняття: *оптимум Парето, ядро, економічна рівновага*.

Оптимум Парето в транскордонній системі — це безліч варіантів розвитку економіки, які не можна поліпшити для одних регіонів, не погіршуючи положення інших. Але різні оптимальні за Парето варіанти неоднаково вигідні для окремих транскордонних регіонів. Існує також можливість, що будь-які регіони, діючи самостійно або в коаліції з іншими регіонами, можуть досягти вигідніших для себе станів. Принциповою вимогою до вибору взаємовигідних варіантів для транскордонних регіонів є умова приналежності до ядра [5].

Ядро транскордонної системи — це безліч таких варіантів розвитку, в здійсненні яких зацікавлені всі транскордонні регіони, навіть у тому, якщо їм не вигідно виділятися з системи і утворювати коаліції. Ядро, якщо воно існує, складається тільки з оптимальних за Парето варіантів.

Поняття *економічна рівновага в транскордонній системі* допускає багато модифікацій. Наприклад: якщо кожен прикордонний регіон знаходить оптимальне вирішення, виходячи з інтересів свого населення, то за яких умов спільного ринку (цінах обміну, тарифах, податках тощо) поєднання регіональних рішень дасть збалансоване вирішення для всієї системи транскордонного регіону? Природний випадок економічної рівноваги в системі транскордонних регіонів — коли для кожного з них сальдо міжрегіонального транскордонного обміну, вимірюваного в цінах рівноваги, дорівнює нулю.

Уявлення про співвідношення фактичного, гіпотетичного та потенційного станів у дворегіональній транскордонній системі дає рис. 4.

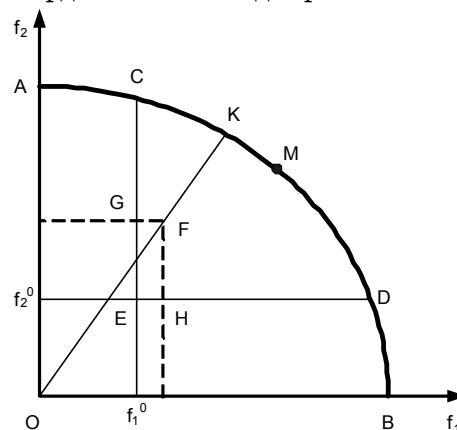

Рис. 4. Фактичний стан (*F*), межа Парето (*AB*), ядро (*CD*), економічна рівновага (*M*) у системі транскордонного регіону (два регіони)

Передбачається, що органи регіонального управління, що відображають інтереси населення свого регіону, прагнуть знайти такі економічні рішення, які при наявних можливостях найкращим чином забезпечують потреби населення (максимізують добробут).

Нехай рівні задоволення потреб населення прикордонних регіонів 1 і 2 вимірюються цільовими функціями, або цільовими показниками f_1 і f_2 . Це можуть бути, наприклад, значення деякого вибраного макропоказника (ВВП, кінцевого споживання і тому подібне) [5].

Якщо кожен регіон господарює автономно (не вступає в транскордонну співпрацю), то максимально досяжними значеннями цільових показників будуть f_1^0 і f_2^0 . Точка E характеризує стан автаркичного розвитку обох регіонів.

Нехай F — фактичний стан, досягнутий у спостережувальному році. Для прикордонного регіону 1 фактичне значення f_1 є сумою $f_1^0 + EH$, для прикордонного регіону 2 фактичний стан f_2 є сумою $f_2^0 + EG$. При цьому EH — величина ефекту, що отримується прикордонним регіоном 1 від кооперації з прикордонними регіоном 2 (або “внесок” регіону 2 в цільовий показник регіону 1); EG — величина ефекту, що отримується прикордонними регіоном 2 від кооперації з прикордонними регіоном 1 (або внесок регіону 1 в цільовий показник регіону 2).

Максимально досяжні значення цільових показників на рис. 2.3. характеризуються кривою AB . Це оптимум Парето. Кожна точка кривої AB — такий варіант, який не можна поліпшити для одного з регіонів, не погіршуючи положення іншого. Найкращі варіанти, що належать кривій, знаходяться усередині множини AOB . Проте для регіону 1 не вигідні варіанти, що лежать лівіше від точки C , а для регіону 2 — ті, що лежать нижче точки D .

Прикордонні регіони зацікавлені тільки в такому економічному співробітництві, коли воно забезпечує їм додатковий ефект. Цю властивість мають безліч варіантів CED . Крива CD включає варіанти з найбільшим виграшем від економічного співробітництва. Це і є ядро дворегіональної транскордонної системи.

Зрештою, точка M відповідає економічній рівновазі (торгові або платіжні баланси мають нульове сальдо в цінах рівноваги). Всі інші точки ядра CD відповідають варіантам *взаємовигідного, але нееквівалентного обміну*. При цьому точки кривої CD , що лежать правіше M , є більш вигідні для прикордонного регіону 1 (зокрема, це відповідає негативному сальдо вивезенню-ввезенню товарів для прикордонного регіону 1 і позитивному сальдо для прикордонного регіону 2). Точки, які лежать лівіше M , є більш вигідними для прикордонного регіону 2 (знаки сальдо вивезення-ввезення продукції змінюються на протилежні). Відмітимо, що в точці K , що є перетином променя OF з межею Парето, співвідношення цільових показників f_1 і f_2 таке ж, як у фактичному стані. Для обчислення розглянутих вище оптимальних станів та ефектів транскордонних відносин застосовуються *транскордонні багатогалузеві моделі* [5].

Автором розроблено та запропоновано *Основний суспільно-трансформаційний генетичний закон*, який пояснює генезис та закономірності трансформаційних

змін транскордонного співробітництва у країнах Центральної та Східної Європи. Закон, за яким індивідуальний розвиток держав цього регіону та їх транскордонне співробітництво (онтогенез) є коротким і видозміненим повторенням (рекапітуляцією) найважливіших суспільно-економічних етапів розвитку транскордонного співробітництва (філогенезу) країн-членів ЄС-15, де, зокрема, варто виділити *філогенез* суспільних трансформацій транскордонного співробітництва (від грецького — “*філо*” — плем’я, народ, держава і “*генеза*” — походження) — історичний розвиток як окремих країн, так і світового господарства загалом. Крім того, існує *онтогенез* суспільних трансформацій транскордонного співробітництва (від грецького — “*онто*” — існуюче і “*генеза*” — розвиток) — це індивідуальний розвиток країн світу, система їх транскордонного співробітництва, сукупність послідовних соціальних, економічних, політичних, культурологічних, духовних та міжособистісних перетворень, що відбувається в державах з моменту їх утворення. Онтогенез взаємопов’язаний з історичним розвитком країн світового співтовариства — філогенезом.

Іншою теоретичною основою транскордонного співробітництва є синергетика — теорія самоорганізації. Предмет її пізнання — нелінійні процеси, що йдуть в усіх без винятку формах руху матерії, як неживих (ентропійних), так і живих (негентропійних).

Провівши дослідження сучасних тенденцій формування економічної природи транскордонного співробітництва, ми прийшли до таких узагальнень:

1. Було досліджено та обґрунтовано складові частини економічної природи співпраці транскордонних регіонів;

2. Автор зумів визначити та проаналізувати сучасну парадигму транскордонного співробітництва, де основоположною складовою є коопетиція;

3. У роботі було досліджено транскордонне співробітництво та доведено, що дифузійно-втягуюча інтеграція є початковою ланкою та базовою основою інтеграційних процесів;

4. Обґрунтовано та доведено, що макроекономічною основою транскордонного співробітництва є оптимум Паретто, економічні ядро та рівновага;

5. Автором запропоновано Основний суспільно-трансформаційний генетичний закон транскордонного співробітництва.

Таким чином, транскордонне співробітництво, економічна інтеграція і сучасне світове господарство в цілому стає способом не тільки відкриття, а й створення сучасної інтегральної економічної реальності, способом побачити світ по-іншому й активно співпрацювати у ньому. Вони дають можливість розглянути старі проблеми в новому світлі та нестандартне їх розв’язання, переформулювати питання, переконструювати проблемне поле науки. Транскордонне співробітництво та економічну інтеграцію можна розглядати як оптимістичний спосіб оволодіння нелінійною ситуацією. Сьогодні в умовах прискороного і нестабільного розвитку світу вони дають можливість оптимістично зрозуміти принципи еволюції і поєволюції складних систем, розкрити причини еволюційних криз, нестабільності й хаосу, оволодіти методами нелінійного управління складними системами, що перебувають у стані нестійкості.

Проаналізувавши в науковій літературі результати досліджень перспектив транскордонного співробітництва, ми можемо визначити його місце у системі міжнародних економічних відносин (МЕВ):

1) Транскордонне співробітництво у сфері виробництва — це відносини, які склалися між сусідами (суб’єктами світового господарства) через кордон у матеріальному виробництві.

Основи форми транскордонного співробітництва у системі МЕВ на фазі виробництва:

- а) спільне будівництво господарських об’єктів;
- б) спільні підприємства;

в) формування транскордонних технологічних кластерів;
г) міжнародна спеціалізація і кооперування виробництва;
д) прямі виробничі зв'язки.
2) Транскордонне співробітництво у сфері розподілу — це відношення, які склалися між суб'єктами світового господарства з приводу розподілу матеріальних, трудових ресурсів та фінансових засобів. Найбільш транскордонне співробітництво здійснюється:

а) при розвитку спільного підприємництва;
б) у процесі транскордонного руху капіталу;
в) транскордонній міграції робочої сили.
3) Транскордонне співробітництво у сфері обміну — це відносини, які склалися між суб'єктами світового господарства на прикордонних територіях з приводу купівлі-продажу товарів, капіталу, робочої сили та послуг. Реалізуються вони у транскордонних торговельних відносинах.
4) Транскордонне співробітництво у сфері споживання — це відносини, які склалися між суб'єктами світового господарства з приводу задоволення спільних потреб за рахунок взаємних надходжень або продукції спільних об'єктів. Здійснюється воно як синтезуюча дія і результат функціонування сукупності різних форм транскордонного господарського співробітництва.

Отже, транскордонне співробітництво — складне та багатогранне явище, що перебуває під впливом багатьох чинників і проявляється в різних формах. Вибір конкретної форми транскордонного співробітництва залежить від мети, умов і бажань партнерів, які здійснюють таку співпрацю.

Список використаних джерел

1. Герасимчук, З. В. Транскордонне співробітництво регіонів: методика оцінки та шляхи активізації [Текст] : [монограф.] / З. В. Герасимчук, Л. В. Корольчук. — Луцьк : Надстир'я, 2009. — 184 с.
2. Герасимчук, З. В. Регіональна політика транскордонного співробітництва: механізми формування та реалізації [Текст] : [монограф.] / З. В. Герасимчук, О. М. Лютак. — Луцьк : Надстир'я, 2009. — 188 с.
3. Журба, І. Є. Пріоритетні форми трансформації транскордонного співробітництва в умовах наближення України до ЄС [Текст] : [монограф.] / І. Є. Журба. — Хмельницький : ХНУ, 2012. — 276 с.
4. Третяк, В. В. Проблеми теорії та практики розвитку інтеграційних зв'язків регіону [Текст] : [монограф.] / В. В. Третяк, Н. А. Куценко. — Луганськ : Ноулідж, 2010. — 279 с.
5. Журба, І. Є. Транскордонне співробітництво країн Центральної та Східної Європи в умовах розширеного ЄС (питання теорії та практики) [Текст] : [монограф.] / І. Є. Журба. — Хмельницький : ХНУ, 2008. — 311 с.

Надійшла до редакції 28.03.2013

Журба И. Е. Научно-теоретические основы экономики трансграничного сотрудничества

Исследовано современные тенденции формирования основ экономической природы трансграничного сотрудничества. Обосновано, что базовыми категориями экономической природы данного сотрудничества есть оптимум Парето, экономическое ядро и экономическое равновесие. Отмечается, что определяющими составляющими формирования социально-экономической природы трансграничного сотрудничества является также диффузионно-втягивающая интеграция, евроинтеграция, а также коопетиция. Предпринято попытку показать практическое значение, место и роль экономической природы трансграничного сотрудничества и его влияние на трансформационные процессы приграничных территорий.

Ключевые слова: *международные экономические отношения, интеграционные процессы, диффузионно-втягивающая интеграция, евроинтеграция, оптимум Парето, экономическое ядро, экономическое равновесие, коопетиция, трансграничное сотрудничество, синергетика.*

Zhurba, I. Ye. Scientific and Theoretic Principles of Economy CBC

The authors investigated current trends shaping of the economic nature of the cross-border cooperation. The article justified that the basic categories of economic nature are Pareto optimum, economic core and economic balance. It should be noted that the crucial elements of creating social and economic nature of cross-border cooperation is also diffusion-retractive integration, European integration and cooperation and cross-border cooperation. The author attempted to show practical significance, role and place of the economic nature of cross-border cooperation on the transformation process in the border.

Keywords: *international economic relations, integration processes, diffusion-retractive integration, European integration, Pareto optimum, economic core, economic equilibrium, cooperation, cross-border cooperation, synergy.*

